

Mernyei Ákos Péter

Egyenértékűek-e az uniós jogrendszerek?

Avagy a Real Madrid esete a sajtószabadsággal és a francia bíróságokkal

Az Európai Unió ötödik szabadságaként szokás emlegetni a bírósági határozatok EU-n belüli szabad áramlását. Egy másik tagállamban hozott ítélet főszabály szerint érdemi vizsgálat nélkül végrehajtandó bármely más EU-s államban, s ez alól csak szűk körű kivételnek van helye – így például akkor, ha az ítélet végrehajtása egy tagállam közrendjét sértené. Az Európai Bíróságnak egy előtte fekvő ügyben most arról kell döntenie, hogy egy, a jó hírnév megsértése miatt kiszabott kártérítés (jelentős) mértéke olyan tény lehet-e, amely megalapozza a közrendi kivétel alkalmazását. Az ügyben hozott EuB-döntés alapjaiban alakíthatja át az uniós igazságügyi együttműködést.

Amint az Európai Unió iránt érdeklődők körében közismert, az unió mint gazdasági közösség egyik alapvető mozgórugója a „négy szabadság” érvényesülésének garantálása. E négy szabadság jelenti az áruk, a szolgáltatások, a munkaerő (személyek) és a tőke szabad áramlását. A gazdasági kapcsolatok fejlődésével gyorsan nyilvánvalóvá vált, hogy a termelési (és finanszírozási) tényezők ilyenén szabad mozgása természetszerűleg fogja maga után vonni a kapcsolódó jogviták számának megnövekedését is.

E helyzet kezelése végett a tagállamok már 1968-ban, az úgynevezett Brüsszeli Egyezményben¹ rögzítették azt a joghatósági rezsimit és végrehajtási rendszert, amely biztosította az ítéletek szabad áramlását az unióban. A Brüsszeli Egyezmény, amelyet később felváltott a 44/2001/EK tanácsi,² majd az 1215/2012/EU³ rendelet, kiváló jogalkotói éleslátásról tanúskodott. Alapgondolata az volt, hogy elismeri a tagállamok jogrendszerének

¹ MILLS 2018.

² A Tanács 44/2001/EK rendelete (2000. december 22.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról 2001.

³ Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (átdolgozás) 2012.

egyenértékűségét – vagyis leegyszerűsítve azt, hogy minden tagállam jogrendszere garantálja ugyanazokat a minimumstandardokat, így a tagállamok igazságszolgáltatási rendszerei bátran megbízhatnak egymásban. Másrészt, az egyezmény olyan – egymást logikailag feltételező, zárt – joghatósági és végrehajtási rezsimet rögzített, amely keretrendszerét tudja adni a bírósági határozatok „szabad áramlásának” az unión belül. A Brüsszeli Egyezmény által felállított együttműködési rendszer a mai napig akként működik, hogy az egyezmény maga meghatározza azokat a joghatósági okokat, amelyekre egy-egy tagállami bíróság eljárási jogosultságát alapíthatja – azaz jogot vindikálhat egy-egy nemzetközi elemmel rendelkező polgári jogvita elbírálására. Az ezen joghatósági okok alapján lefolytatott eljárásokban született ítéleteket bármely más tagállamban érdemi felülvizsgálat nélkül el kell ismerni, és végre kell hajtani. Az elismerés és a végrehajtás természetesen minden részes fél tekintetében kölcsönös, és az alól csak rendkívül szűk körben van helye kivételnek: ezen okok alapvetően olyanok, amelyek bármely tagállam jogát, de hozzáteszem, az általános igazságérzetet is sértenék – például amennyiben valamely fél az ügyét (érveit) nem adhatja elő a bíróság előtt. Van ezentúl azonban egy generálklauzula, az úgynevezett „*ordre public*” kivétel, amely lehetőséget ad bármely tagállamnak arra, hogy megtagadja olyan más tagállamból származó ítélet elismerését és végrehajtását, amely megítélése szerint a saját közrendjébe ütközik...

Igen ám, csak mint általában a bizonytalan jogfogalmaknál, adódik a kérdés: mit is jelent az, hogy közrend? A kapcsolódó elemzéseknek könyvtárnyi irodalma⁴ van, az értelmezést azonban nagyban nehezíti szakmai-jogi oldalról, hogy a fogalom több jogágban is megjelenik, míg politikai oldalról, hogy az „szabad kártyát” tud biztosítani a tagállamok számára, amelyet nehéz helyzetekben húzhatnak elő. Figyelemmel arra, hogy ez a szuverén tagállami cselekvés részét képezi, ennek lehetősége e tekintetben nem is lehet vitás, ugyanakkor figyelemmel kell lenni arra, hogy a túlzottan gyakori és széles körű hivatkozás az „*ordre public*” kivételre könnyen szétzilálhatja az európai uniós igazságügyi együttműködést. Amennyiben ez az egységes európai együttműködés fontos, akkor a tagállamoknak – s e ponton nem is a végrehajtó hatalmi ág képviselőinek, hanem a bíróságoknak – önmérsékletet kell tanúsítaniuk.

Különös fénytörésben merül fel a kérdés most, ugyanis egy kártérítési ügyben egy tagállami bírósági folyamodvány alapján a közeljövőben az Európai Bíróságnak kell döntenie egy ilyen közrendi hivatkozás megalapozottságáról – nem

⁴ KARSAI 2011.

nehéz meglátni a helyzetben a pikantériát, nevezetesen, hogy a szuverént, a tagállamot megillető közrendi kivétel felhívásának helyénvalóságáról a luxemburgi taláros testület jogilag kötelező érvényű döntést kell hogy hozzon...

Az ügy, amelyben a kérdés felmerült,⁵ igen sajátos, másrészt igen profán: a francia *Le Monde* újságban 2006. december 7-én megjelent egy cikk, amely a Real Madrid (és a Barcelona) labdarúgóklub és dr. Fuentes kapcsolatát feszegette. Dr. Fuentes egy, a kerékpársportban akkorra már felderített, úgynevezett „vérdoppinghálózat” bűnrészes volt. A Real Madrid keresetet indított a *Le Monde*-ot kiadó gazdasági társasággal és a cikket jegyző újságíróval szemben jó hírének megsértése miatt. A madridi bíróságok a *Le Monde*-ot 390 000 euró (hozzávetőleg 150 000 000 forint), az újságíró 33 000 euró (12 800 000 forint) kártérítés megfizetésére kötelezték. Ezeket az ítéleteket a pernyertes felperes megkísérelte Franciaországban végrehajtani – a francia bíróságok azonban úgy ítélték meg, hogy azok végrehajtásának nincs helye, ugyanis ellentétesek a francia közrenddel. Határozatuk indoklásában a francia bíróságok előadták, hogy az ilyen magas kártérítési összegek nincsenek összhangban a francia bírósági gyakorlattal, továbbá hogy olyan súlyosak, hogy véleményük szerint súlyos visszatartó hatást gyakorolnának a sajtó és a véleménynyilvánítás szabadságára.

A francia Cour de Cassation (Semmitőszék) mindezek után egész kérdés-csokrot terjesztett az EuB elé, iránymutatást kérve többek között azokban a kérdésekben, hogy egy sportegyesület jó hírnevének megsértése miatti bírósági elmarasztalás milyen esetben eredményezi a közrend sérelmét. Az ügy egy héttel ezelőtt lépett a következő szakaszába, ugyanis az EuB főtanácsnoka közzétette véleményét.⁶ A vélemény az EuB-t természetesen nem köti, de az ügyek jelentős részében a Bíróság követi azt. Maciej Szpunar főtanácsnok úgy vélekedett, hogy a megkeresett bíróságnak vissza kell utasítania a másik tagállamban hozott ítélet végrehajtását, amennyiben az a szólásszabadság nyilvánvaló megsértését okozhatja. Úgy gondolja továbbá, hogy amennyiben a megállapított kártérítési összeg az adott ügyön túlmutató hatással bír, az megalapozhatja az ítélet végrehajtásának megtagadását. Bár a főtanácsnok rögzíti, hogy közrendi klauzulára csak kivételesen lehet hivatkozni, véleményében előadja, hogy az megalapozott lehet, amennyiben a megállapított kártérítési összeg olyan nagyságrendű, hogy a kártérítésre kötelezett annak megfizetéséért évekig kell hogy dolgozzon, illetve az meghaladja a minimálbér

⁵ Cour de Cassation 2022.

⁶ Court of Justice of the European Union 2024.

több tucatszorosát. Gazdasági társaság esetén a kártérítés mértéke nem lehet olyan nagyságrendű a főtanácsnoki vélemény szerint, hogy az a társaság gazdálkodását veszélyeztesse.

Itt nincs hely a például versenyjogi jogsértések esetén alkalmazható szankciók nagyságrendjének bemutatására és annak a fentiekkel való összevetésére, de az rögzíthető, hogy a fenti megállapításokkal – jogi értelemben, figyelemmel a jogrendszerek egyenértékűségének elvére is – igen veszélyes terepre tévedt a főtanácsnok, elsősorban az európai igazságügyi együttműködést, másodsorban azonban a közrendi kivétel szabályának alkalmazhatóságát (alkalmazását) illetően. Hogy a Bíróság és azzal az európai jogfejlődés ezt a gondolati ívet követi-e, hamarosan megtudjuk.

2024. február 27.

Felhasznált irodalom

- A Tanács 44/2001/EK rendelete (2000. december 22.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (2001). *HL*, L 12, 1–23. 2001. január 16. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32001R0044>
- Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (átdolgozás) (2012). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A02012R1215-20150226>
- Cour de Cassation (2022): Semmítőszék (Franciaország) ítélete, Első Polgári Tanács, 2022. szeptember 28.
- Court of Justice of the European Union (2024): *First Advocate General Szpunar: Manifest Breach of Freedom of Expression May Constitute a Ground for Refusal of Enforcement*. 2024. február 8. Online: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2024-02/cp240027en.pdf>
- KARSAI Krisztina (2011): A közrend európai (jogi) fogalma. In GAÁL Gyula – HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „Rendészeti kutatások – A rendvédelem fejlesztése” című tudományos konferenciáról*. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, 29–38.
- MILLS, A. (2018): The Brussels Convention 1968: A Code and a Concept. *Revue critique de droit international privé*, 3(3), 509–513. Online: <https://doi.org/10.3917/rcdip.183.0509>